

потенціалу студента в результаті особливої організації заняття, створення партнерських відносин між викладачем і студентами.

Мовний портфель як технологія навчання являє собою пакет документів, в якому його власник фіксує свої досягнення і досвід в оволодінні мовою, що вивчається, отримані кваліфікації, а також окремі види виконаних їх за час навчання робіт, які свідчать про його успіхи в обраній ним мові. Використовуючи матеріали мовного портфеля, студент має можливість зіставити свій рівень володіння іноземною мовою з рівнем інших студентів у групі, а також з європейськими нормами і визначити (як самостійно, так і за допомогою викладача) найбільш раціональні способи вдосконалення своїх знань, умінь і навичок.

Комп'ютерне навчання. Це навчання іноземної мови з використанням навчальних програм, складених для роботи з комп'ютером. Воно виникло на ідеях програмованого навчання і станом на сьогодні істотно впливає на всі сторони навчального процесу у зв'язку з масовою комп'ютеризацією вищої школи, створенням комп'ютерних програм для навчальних дисциплін, в тому числі і для хто вивчає іноземні мови, використанням можливостей Інтернету, як на заняттях, так і в самостійній роботі студентів [3].

Таким чином, короткий огляд основних технологій навчання англійської мови для студентів немовних спеціальностей педагогічного вишу дозволяє зробити висновок, що наразі існує два основних шляхи інтенсифікації процесу навчання: перший – за рахунок максимального використання технічних засобів, інший – завдяки активізації резервів особистості кожного студента. Можна стверджувати, що розвиток інтенсивних методів, які передбачають органічне включення у систему навчання технічних засобів, з'явиться найбільш перспективним напрямком удосконалення методики в напрямку інтенсифікації навчального процесу, що передбачають використання в ньому комп'ютерів і різних форм дистанційного навчання, що нині є неабияк актуальним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська, І. М. (2004). *Інноваційні педагогічні технології*. Київ: Академвидав. С. 338–339.
2. Abdalova, O. I. & Isakov, O. J. (2014). The use of e-learning technologies in the educational process. *Distant and virtual training*, (12), 50-55.
3. Oxford, R. L. & Amerstorfer, C. M. (2018). *Language learning strategies and individual learner characteristics: Situating strategy use in diverse contexts*. Bloomsbury Publishing.

УДК 81-11:165.194

Содомора П.А., Антонюк-Кириченко С.А.
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького, м. Львів
НАТИВІЗМ У МОВНИХ ТЕОРІЯХ

У статті розглянуто основи теорій бігевіоризму та нативізму. Проаналізовано мовні підходи Р. Декарта, Б. Скіннера, В. фон Гумбольдта, Н. Хомського та ін. Звернено увагу на недостатньому висвітленні розуміння процесу роботи мозку людини і його співвідношення із вимовою. Описано різні підходи до пояснення мови як феномену. Наведено погляди вчених стосовно первинних джерел пізнання мови. Зосереджено увагу на контроверсійних аспектах поглядів прихильників теорії бігевіоризму, на думку яких вивчення мови засновується на загальній лінгвістичній поведінці та виступає лише поведінковими правилами, які притаманні особі. Виокремлено унікальну здатність людей вивчати мову та

продувати абсолютно нескінченну кількість роздільних висловлювань. Те, що ми говоримо у певних обставинах, як ми відповідаємо іншим, як зазначено у статті, є результатом складної взаємодії між нашою історією, сприйняттям теперішньої ситуації, прагнень, а також – нашого знання про те, як працює мова.

Ключові слова: мова, еволюція мови, нативізм, бігейвіоризм, мовні універсалії, лінгвістична компетенція.

Sodomora P. A., Antonyuk-Kyrychenko S. A. Nativism in language theories. В статті рассмотрены основы теории бихевиоризма и нативизма. Проанализированы языковые подходы Р. Декарта, Б. Скиннера, В. фон Гумбольдта, Н. Хомского и др. Обращено внимание на недостаточном изучении понимание процесса работы мозга человека и его соотношение с произношением. Описаны различные подходы к объяснению языка как феномена. Приведены взгляды ученых относительно первичных источников познания языка. Сосредоточено внимание на противоречивых аспектах взглядов сторонников теории бихевиоризма, по мнению которых изучение языка основывается на общем лингвистическом поведении и выступает только поведенческими правилами, присущими человеку. Отмечено уникальную способность людей изучать язык и производить абсолютно бесконечное количество отдельных высказываний. То, что мы говорим в определенных обстоятельствах, как мы отвечаем на вопросы, является результатом сложного взаимодействия между нашей историей, восприятием нынешней ситуации, стремлений, а также – нашего знания о том, как работает язык.

Ключевые слова: язык, эволюция языка, нативизм, бихевиоризм, языковые универсалии, лингвистическая компетенция.

Sodomora P. A., Antonyuk-Kyrychenko S. A. Nativism in language theories. The article deals with the description of the basics of behaviorism and nativism. The language approaches of R. Descartes, B. Skinner, W. von Humboldt, N. Chomsky, and others are analyzed. Attention is drawn to the lack of the understanding of the human brain process and its relationships to pronunciation. Different approaches to language explanation as a phenomenon are considered. In the article there are also numerated the views of scientists on the primary sources of language cognition. The article reveals the controversial aspects of the behaviorists' views, according to which the study of language is based on general linguistic behavior and acts by the behavioral rules of individuals. The unique ability of people to learn the language and produce an absolutely infinite number of separate utterances is also highlighted. What we say in certain circumstances, our responds, as it is stated in the article, are the result of complex interactions between our history, current situation perception, aspirations, and our awareness of how language works.

Key words: language, language evolution, nativism, behaviorism, language universals, linguistic competence.

Приблизно у середині ХХ століття, очевидно, з уваги на попередні дослідження Г. Фреге [3], Б. Рассела [5], Л. Вітгенштайна [8] й інших науковців сильні позиції займає бігейвіоризм, який репрезентував головним чином американський психолог Б. Скіннер, центральна фігура у розвитку програмованого навчання. Основні позиції Б. Скіннер викладає у праці “Поza свободою й гідністю” [6]: однак, ряд викладених позицій звучать доволі контрверсійно на загальному

фоні процесу розвитку епістемології і тому вони знайшли своє опрацювання, вдосконалення й заперечення у подальшому.

З іншого боку, нативістичні теорії, протилежні до позицій бігевіоризму, мають глибинні корені, починаючи від Платона, а то й від Парменіда. Р. Декарт, не будучи прибічником платоністів, говорив у такому ж дусі. Г.В. Ляйбніц, як і багато інших мислителів, був переконаний, що чуття, не зважаючи на те, що є необхідними для процесу пізнання, недостатньо відтворюють нам цей процес, оскільки є всього лиш прикладами, чи частковими взірцями окремих істин. Після того, як знову ж емпіричні теорії вийшли на основні рубежі епістемології, репрезентовані працею згаданого щойно психолога Б. Скіннера стосовно мовної теорії, революційною працею стала робота американського лінгвіста Ноама Хомського “Мова і мислення” [1]. Згідно з Н. Хомським, жодну мову, навіть рідну, неможливо було б вивчити “з нуля”: натомість, у нас від народження закладено мовні начала, так звана “універсальна граматика”, і це – спільне для всіх людей. Інша, “часткова”, чи “окрема” граматики властива кожній окремій мові. Це – основна й доволі контрверсійна теза праці, але до неї автор долучає детальне пояснення.

Але ніщо не виникає з нічого, і в теорії Н. Хомського теж були свої ближчі витоки. Вільгельм фон Гумбольдт (1767 – 1835), пруський лінгвіст, дипломат, засновник університету в Берліні, вважається першим лінгвістом, який говорив про мову як про систему, що впорядковується правилами, а не є всього лиш набором слів і фраз, наділених певним значенням. Згодом, відомо що, Людвіг Віттгенштайн говоритиме про мову як гру за правилами. Поєднання протилежних речей – скінченності та нескінченності – ось що маємо у мові, за словами В. фон Гумбольдта: використання обмеженої кількості правил, слів, літер для створення необмеженої кількості тверджень. Ідея нескінченного застосування скінченних засобів для створення речень слугувала Н. Хомському підставою для власних мовних теорій. Не зважаючи на те, що Н. Хомський далеко відійшов від В. фон Гумбольдта, все ж у результаті цих та інших праць феномен мови в науковому світі постав як близьке й очевидне явище, але водночас із незрозумілою природою, якій вкрай важко надати вичерпне пояснення.

До сьогодні науковці не можуть пояснити, чому мова притаманна виключно людям, не зважаючи на те, що мавпи, наприклад, наділені такою ж анатомією для відтворення звуків: проте, найбільша кількість роздільних вигуків, які можуть видати найрозвиненіші види мавп, усього 38 – не надто багато [4]. Зрозуміло, що вивчення мавпячого мозку не відкриє мовні секрети, але деякі науковці, засновуючись на таких дослідженнях, стверджують, що це є ранніми виявами еволюції мови. Не стверджуватимемо нічого про сильні чи слабкі сторони таких аргументів: але людина може продукувати абсолютно нескінченну кількість роздільних висловлювань, що не порівнюється з іншими, не-людськими приматами.

Багато науковців працюють над питанням еволюції мови, ключового аспекту розвитку людства, але розуміння процесу роботи нашого мозку і як цей процес співвідноситься із вимовою все ще залишається не те що невивченим, а можна сказати, цілком “темним” питанням. Спихати все на еволюцію також не завжди виправдано: якщо у межах виду можна приймати деякі положення, то між видами вона працює сумнівно [2]. Навіть в історії походження домашніх собак від вовків, яка налічує від 30 до 40 тисяч років, не всі прогалини запевнено: довгий процес

доместикації включав як генетичні, так і поведінкові аспекти, на яких засновується суттєва різниця між представниками диких і свійських тварин. Деяке світло на це питання проливають сучасні дослідження матеріалу ДНК на основі викопних решток віком понад 7 тисяч років, однак цього далеко не достатньо для відтворення повної картини процесу переходу одного в інше. Приклад походження собак із вовків є чи не найочевиднішим для нас, але й тут далеко не все вивчено навіть на сучасному етапі, не говорячи про інші, складніші аспекти походження одних видів від інших. Такі процеси виливаються у непомислювані часові проміжки у мільйони років.

Тому існують різні підходи до пояснення мови як феномену: з них особливо цікавими є два. Перший засновується на “поведінковості”, чи іншими словами бігейвіоризмі. Згаданий щойно психолог Б. Скіннер був першим, хто запропонував повну теорію здобуття мови у праці “Вербальна поведінка” [7]. Ця теорія вивчення мови засновується на загальній лінгвістичній поведінці. Вчений стверджує, що мовна поведінка людей, тобто наші питання, відповіді тощо, визначаються двома факторами: середовищем, у якому перебуває мовець і попереднім поведінковим досвідом. Б. Скіннер стверджує, що “знання” мови зводиться всього лиш до отримання набору певних поведінкових налаштувань: відповідно, діти вивчають мову тоді, коли дитина потрапляє у відповідні навколишні умови – отже, є результатом відповідних тренувань і отримання навичок. Тому, вивчення мови є лише поведінковими правилами, які притаманні особі. Цей процес він назвав “зумовленням операнта”. Тобто є діячі, які просто діють без причини, і респонденти – які діють з певної причини. Б. Скіннер твердив, що більшість вербальної поведінки є оперантною, оскільки починається без жодного стимулу. Однак, вони виробляють таку прив’язку до стимулу внаслідок “зумовленню”: у процесі діяльності, завдяки винагородам чи покаранням – саме так і вивчається мова. Однак Ноам Хомський у праці, яку було опубліковано через два роки після згаданої вище наукової роботи, переконує в іншому. На його погляд, здатність володіти мовою містить вроджене знання набору лінгвістичних правил. Це вроджене знання складає “початковий стан” мовної здатності загалом і притаманне усім людям без винятку, але – виключно людям. Щось подібне говорив і Р. Декарт, приписуючи здатність вивчати мову тільки людям, вирізняючи тим самим їх з-поміж усіх інших “машин”, чи “automata”: адже навіть найдурніші люди можуть вивчити мову. Вивчення мови, за Р. Декартом, вимагає незначного інтелекту: мислитель вважав, що досвід подає нам лише недосконале знання про світ. Н. Хомський стверджує, що цей, так званий “початковий стан” у поєднанні з досвідом, який людина отримує у дитинстві, зокрема із так званим “первинним лінгвістичним матеріалом”, взаємодіє з ним і в результаті створює новий матеріал – тобто окрему визначену мову – китайську, англійську тощо. Цей останній стан становить “лінгвістичну компетенцію” носія і включає знання граматики окремої мови. Це знання є суттєвим у нашій здатності говорити й розуміти, хоча й не остаточним: багато чого ми здобуємо із досвіду, тобто “лінгвістичної діяльності”, чи активного використання мови.

Але досвід, згідно з Н. Хомським, не може бути первинним джерелом пізнання мови: ефективно спростовуючи теорію Б. Скіннера, лінгвіст переконує, що здобуття мови не може спричинюватися всього лиш поведінковими навичками. Мова не може засновуватися виключно на вербальній поведінці, що полягає у здобуванні навичок поведінки в певному середовищі. Будь-яке слово можна

використати у переносному значенні; на одне питання можна відповісти багатьма способами; те, що ми говоримо, не обов'язково визначається історичним контекстом чи тільки досвідом; часто говоримо так, як до того ще ніколи не говорили.

Те саме, з іншого боку, стосується сприйняття мови: ми можемо розуміти речення, яких ще ніколи не чули, можемо розуміти приховане значення слів та виразів, яке ніколи раніше не зустрічали, часто розуміємо не буквально, а проводячи відповідні аналогії. Як-от, один колега на початку 90-х подався за кордон, а щоб не виглядати смішно в чужому середовищі, не знаючи мови, прихопив із собою книжечку-розмовник. Але виявилось, що коли він щось запитував, відкривши розмовник, то люди відповідали цілком не те, що було написано у розмовнику. Це надзвичайно дивувало приїжджого, не говорячи про його, так би мовити, “співрозмовників”. Відтак, не здивувало б це Н. Хомського: адже досвід автора розмовника не може бути єдиним визначенням і абсолютно авторитетним моментом у спілкуванні мовою. Неможливо передбачити, якою саме буде відповідь на те чи інше питання – кількість варіантів необмежена.

Тому, оскільки не існує мов без іменників чи дієслів, Н. Хомський вважає, що люди народжуються вже з певними знаннями, з мовними “задатками”, чи з “ідеями”, як сказав би Р. Декарт. Володіння мовою не обмежується досвідом поведінки в тих чи інших обставинах. Те, що ми говоримо у певних обставинах, як ми відповідаємо іншим, є результатом складної взаємодії між нашою історією, сприйняттям теперішньої ситуації, прагнень, а також – нашого знання про те, як працює мова: і не обов'язково буквальних правил. Навіть, попросивши у крамниці “червоне” молоко замість “синього”, ми у переважній більшості випадків отримаємо бажане без додаткових питань чи уточнень, не говорячи про здивування. Великою хибою Б. Скіннера було не врахування здатності мовних навичок включати знання набору правил і домовленостей, а також того, що знання мови не може полягати виключно у тренуванні. Щодо цього, Н. Хомський подає ось які аргументи. Насамперед, очевидним є той факт, що цих правил і домовленостей є надзвичайно багато у кожній взятій окремо мові, а діти уже в якихось 4–5 років практично повністю оволодівають ними. Це, на думку лінгвіста, було б непосильним завданням, якщо б усі ми не народжувалися із первинними засадами мови, так званою “первинною граматику”. Н.Хомський говорить про так звані “мовні універсалії”, наголошуючи на тому, що мова є продуктом окремої спроможності розуму: універсалії є спільними для усіх мов, як-от наявність іменників та дієслів і різниця між їх використанням. Поясненням цього є походження їх із вродженого знання так званої “універсальної граматики”, або ж те, що вони походять не від лінгвістичних, а від інших факторів, наприклад, пам'яті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Chomsky, N. Language and mind. (CUP, 3d ed., 2006), 190 p.
2. Deely, J. Four Ages of Understanding: The First Postmodern Survey of Philosophy from Ancient Times to the Turn of the Twenty-First Century (Toronto, University of Toronto Press, 2001), 1020 p.
3. Frege, G. On Sense and Reference (Byrne, D, Kullbel M. Arguing about Language, London: Routledge 2009), pp. 49–55. Available from: http://www.ub.edu/grc_logos/files/1263459298-Sense&Reference.pdf
4. Gill, V. Primate speech: How some species are 'wired' for talk. (Posted on bbc.com on August 9, 2018). Available from: <https://www.bbc.com/news/science-environment-45114322>
5. Russell, B. On the Philosophy of Science (The Bobbs–Merrill Company, 1965), 232 p.

6. Skinner, B. F. Beyond Freedom and Dignity. (New York, Alfred A. Knopf. Inc., 1971), 225 p.
7. Skinner, B. F. Verbal Behavior. (New York, Appleton-Century-Crofts, Inc., 1957), 478 p.
8. Wittgenstein, L. Philosophical Investigations (3d ed., transl. by Anscombe G.E.M, Oxford, Basil Blackwell Ltd, 1958), 250 p.

УДК 378.02

Сологор І.М., Бєляєва О.М., Костенко В.Г

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава
АНАЛІЗ ТИПОВИХ ПОМИЛОК У ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ
АНГЛОМОВНИМИ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕДИЧНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглядаються типові помилки під час вивчення фармацевтичної термінології англомовними здобувачами медичної освіти у процесі опанування навчальної дисципліни "Латинська мова та медична термінологія".

Ключові слова: англомовні здобувачі освіти, фармацевтична термінологія, помилки, латинська мова та медична термінологія.

This paper is devoted to the analysis of typical mistakes the English-speaking medical students make when learning pharmaceutical terminology throughout the course of compulsory discipline "Latin Language and Medical Terminology".

Key words: English as a medium of instruction, pharmaceutical terminology, mistakes, Latin Language and Medical Terminology

В статье рассматриваются типичные ошибки при изучении фармацевтической терминологии англоязычными соискателями медицинского образования в процессе овладения учебной дисциплиной "Латинский язык и медицинская терминология".

Ключевые слова: англоязычные соискатели образования, фармацевтическая терминология, ошибки, латинский язык и медицинская терминология.

Вступ. Нині серед здобувачів медичної освіти значний відсоток становлять іноземці й особи без громадянства, які виявляють бажання здобувати медичну освіту англійською мовою. Посилення уваги потенційних здобувачів освіти до українських закладів вищої медичної освіти пояснюється багатьма чинниками, як-от: органічне поєднання у вітчизняній вищій освіті багатих національних традицій підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі охорони здоров'я з напрацьованими останніми десятиліттями методологічними орієнтирами щодо її подальшої модернізації та інтернаціоналізації, баланс між формуванням у майбутніх лікарів достатньо високого рівня теоретичних знань із фундаментальних дисциплін з формуванням практичних умінь і навичок, достатньо розвинена матеріально-технічна база, постійне запровадження в освітній процес педагогічних інновацій. Важливу роль у бажанні іноземців навчатися в Україні відграє і традиційно пильна увага, яка приділяється науково-педагогічними працівниками розв'язанню психологічних і соціальних проблем, які виникають у них (особливо в період адаптації) і від ефективності розв'язання яких часто залежить комфортність перебування іноземних здобувачів освіти в Україні, мінімізація труднощів адаптивного періоду, прискорення процесу соціалізації, задоволеність процесом навчання [2, с.18], що в кінцевому результаті впливає на формування позитивного іміджу України на міжнародному ринку освітніх послуг.